

STORTINGET

Innst. 202 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:48 S (2022–2023)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård, Kirsti Bergstø og Stina Baarne Hassel om offentlige skytjenester for kommunal sektor

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide mandatet i konseptvalgutredningen til å også inkludere utvikling av offentlig driftede skytjenester for kommunal sektor.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 1. desember 2022 til Kommunal- og distriktsdepartementet ved statsråd Sigbjørn Gjelsvik bedt om en vurdering av forslaget. Brevet ble 2. desember 2022 oversendt til Justis- og beredskapsdepartementet som rett adressat for henvendelsen. Uttalelsen fra statsråd Emilie Mehl følger av vedlagte brev av 16. desember 2022. Komiteen har imøtesett skriftlige innspill i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Haakon Skramstad, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til Dokument 8:48 S (2022–2023) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård, Kirsti Bergstø og Stina Baarne Hassel om offentlige skytjenester for kommunal sektor. Forslagsstillerne ønsker at regjeringen skal utvide mandatet i konseptvalgutredning for en nasjonal skytjeneste til også å inkludere utvikling av offentlig driftede skytjenester for kommunal sektor.

Komiteen viser til oppdraget med en konseptvalgutredning (KVU) for en nasjonal skytjeneste. Mandatet for KVU-en ble godkjent i november 2021, og utredningen skal etter planen leveres om kort tid. Forslagsstillerne viser til at mandatet er avgrenset til skytjenester for statsforvaltningen, og at det ikke omhandler kommunal sektor. Forslagsstillerne mener det er kritisk at det opprettes en nasjonal skytjeneste for lagring av offentlige data og som en plattform til bruk i det offentlige som også inkluderer kommunal sektor.

Komiteen viser til svarbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 16. desember 2022 som ligger vedlagt denne innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet har gjennomført en konseptvalgutredning for å vurdere behovet for og etablering av en nasjonal skytjeneste for statsforvaltningen. Utredningen ble overlevert departementet 26. januar 2023 og er nå over i en ny fase – ekstern kvalitetssikring. Utredningen som forslagsstillerne vil utvide, er dermed levert. Flertallet mener det er viktig å få gjort ferdig det som er satt i gang, og ikke ta inn nye momenter som forsinket et svært viktig arbeid.

Flertallet viser til at en nasjonal skytjeneste som også inkluderer kommunene, reiser en rekke juridiske problemstillinger, blant annet knyttet til konkurranse- og anskaffelsesrett. Det vil kreve økt utredning og en stor forsinkelse for nåværende KVVU-arbeid.

Flertallet viser til at et premiss i KVVU-arbeidet som NSM har gjennomført, er at det ikke skal foretas valg som utelukker at andre målgrupper enn statsforvaltningen kan ta i bruk en mulig nasjonal skytjeneste. Flertallet mener at kommunene kan være en slik målgruppe.

Flertallet peker videre på de satsingene regjeringen foreslo i Prop. 78 S (2021–2022), og som Stortinget vedtok, hvor digital sikkerhet var en viktig del av satsingene. Det vises videre til Meld. St. 9 (2022–2023) «Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet – Så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig». Denne meldingen belyser flere av regjeringens tiltak for å bedre den digitale sikkerheten på alle nivåer, også i kommunene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen Solberg igangsatte arbeidet med en norsk statlig skyløsning, og at mandatet for en KVVU ble godkjent i november 2021. Disse medlemmer er enig med statsråden i at det er lite hensiktsmessig å ta inn nye momenter i et arbeid som snart er ferdigstilt, da det vil kunne utsette arbeidet. Disse medlemmer påpeker at det viktigste premisset i arbeidet er å sørge for sikker bruk av skytjenester både i utlandet og på norsk jord, uavhengig av om dette er i offentlig eller privat regi.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt merker seg at Fagforbundet og Norsk Tjenestemannslag (NTL), som organiserer ansatte i offentlig sektor og som forvalter og benytter offentlige data og arkiv, har bedt om at det opprettes en offentlig eid og drevet nasjonal skytjeneste. Det er kjent at det siden 2019 er finansiert to utredninger fra Fafo på området som anskueliggjør utfordringer og muligheter for en offentlig skytjeneste, og det vises til erfaringer og tiltak i andre land.

Disse medlemmer er kjent med at regjeringen har gitt NSM i oppdrag å gjøre en konseptvalgutredning (KVVU) for statsforvaltningen, etter anmodningsvedtak 735 11. mars 2021. Det er likevel viktig å understreke behovet for demokratisk styring og kontroll, og disse medlemmer mener derfor på prinsipielt grunnlag at det må utarbeides en plan for hvordan også kommunale data og arkiv kan inngå i en nasjonal offentlig eid og drevet skytjeneste.

Disse medlemmer viser til at skytjenester er tatt i bruk i stor skala i norske kommuner og fylkeskommuner, og bruken ser ut til å være økende. En undersøkelse utført for KS i 2015 viste at mange allerede da hadde tatt i bruk skytjenester, særlig innenfor skolesektoren med blant annet Google og Microsoft 365 som leverandører. I en undersøkelse av Difi fra 2017 svarte nesten åtte av ti kommuner at de benyttet skytjenester. Fafos kartlegging av sourcingstrategier i fire kommuner viste at alle hadde tilgang til private eller allmenne skytjenester, og flere av informantene forventet økt bruk i tiden fremover.

Disse medlemmer viser til at det er relativt utbredt å lagre data utenfor Norge eller å ikke vite hvor dataene er lagret. Et ønske om digital autonomi og datasuverenitet, i den forstand at myndighetene kan ha fullstendig kontroll over egne data i skyen gjennom eksklusiv jurisdiksjon over disse, ligger til grunn for at en rekke land har valgt strategier delvis basert på offentlige sky-løsninger.

Disse medlemmer mener at et ønske om digital suverenitet også må medføre at innbyggernes data er underlagt den samme offentlige kontroll uavhengig om de er samlet inn av statsforvaltningen eller kommunalforvaltningen. Det er videre verdt å merke seg at høringsinstansene peker på internasjonale trender. I USA leverer Microsoft, Google og Amazon egne høysikkerhetsløsninger til amerikanske myndigheter. Tyskland har valgt å etablere sin egen statlige skyløsning – Bundescloud – og har i stor grad valgt å organisere og drifte IKT-tjenestene sine selv. Forslag om en liknende løsning er nylig fremmet i Sør-Afrika, der ambisjonen er å bygge opp en helhetlig statlig digital infrastruktur, inkludert datasentre og skytjenester, ved hjelp av statlig eide leverandører. Nederlandske myndigheter har også opprettet statlige skytjenester og vektlegger bruk av programvare med åpen kildekode for å hindre innlåsingseffekter. Frankrike vektlegger som Tyskland digital suverenitet og har etablert egne skytjenester for finans- og innenriksdepartementet. Nasjonale skyløsninger er i produksjon i Danmark og under utredning i Sverige.

Disse medlemmer mener at forvaltning av offentlige data og arkiv er et sentralt myndighetsområde som bør eies og drives av det offentlige. Målsettingen om digital suverenitet må også gjelde for kommunal sektor. Disse medlemmer anmoder departementet

om å utrede en offentlig skyløsning som kan omfatte kommunal sektor.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det videre arbeidet med utvikling av offentlige skytjenester inkluderer løsninger for kommunal sektor.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at det videre arbeidet med utvikling av offentlige skytjenester inkluderer løsninger for kommunal sektor.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:48 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård, Kirsti Bergstø og Stina Baarne Hassel om offentlige skytjenester for kommunal sektor – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 21. februar 2023

Lene Vågslid

leder

Rune Støstad

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomité
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
22/6370 - GUPE

Dato
16.12.2022

Dokument 8:48 S (2022-2023) - Offentlige skytjenester for kommunal sektor

Jeg viser til brev fra Stortingets kommunal- og forvaltningskomité av 1. desember 2022, der det bes om kommunal- og distriktsministerens vurdering av representantforslag 8:48 S (2022-2023) om offentlige skytjenester for kommunal sektor. Representantene Grete Wold, Torgeir Knag Fylkesnes, Ingrid Fiskaa, Freddy André Øvstegård, Kirsti Bergstø og Stina Baarne Hassel fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide mandatet i konseptvalgutredningen til å også inkludere utvikling av offentlig driftede skytjenester for kommunal sektor.».

Ettersom oppdraget med en konseptvalgutredning (KVU) for en nasjonal skytjeneste er lagt til Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), og mandatet er gitt av mitt departement i samråd med Kommunal- og distriktsdepartementet og Forsvarsdepartementet, så besvarer jeg henvendelsen fra representantene.

Jeg er glad for representantenes engasjement i denne saken og deler deres bekymring for den samlede nasjonale avhengigheten til utenlandske skyleverandører, og hva evt. konsekvensene av avhengigheten kan være ved potensielle kriser og konflikter. For noen virksomheter bør derfor bruk av skytjenester vurderes opp mot behovet for nasjonal kontroll og nasjonal beredskap. Nettopp derfor har regjeringen igangsatt et arbeid med å etablere en nasjonal skytjeneste. Dette arbeidet pågår med full kraft, og med en svært stram tidsplan.

Siden 2016 har NSM og Digitaliseringsdirektoratet vurdert ulike problemstillinger knyttet til etablering av en sikker skytjeneste. Dette arbeidet danner mye av grunnlaget for igangsettingen og mandatet for denne utredningen. Mandatet har vært forelagt

samtlige departementer med mulighet for å gi innspill til rammene for arbeidet. Tilbakemeldingene viser enighet om valgt innretning.

Mandatet for KVUen ble godkjent i november 2021. Arbeidet har pågått siden da og utredningen skal etter planen leveres om kun få uker. I mandatet spesifiseres det at KVUen skal vurdere og rangere *statsforvaltningens* behov for en nasjonal skytjeneste. Dette er i tråd med anmodningsvedtak 735 «Stortinget ber regjeringen utrede behov for og etablering av en felles skytjeneste for forvaltningen». Utredningsarbeidet er svært omfattende og komplekst, og bygger blant annet på behovsanalyser gjennomført hos 185 virksomheter i statsforvaltningen. Det har vært særlig viktig med et håndterlig utgangspunkt for utredningen, og et tydelig og avgrenset mandat.

Kommunene er egne rettssubjekter som tar avgjørelser på eget initiativ. Det er stor spredning i behovene blant norske kommuner, også når det gjelder digital sikkerhet. Det er også bakgrunnen for at kommunal- og distriktsministeren og jeg inviterte alle landets kommuner til et møte 7. februar i år for å dele informasjon om hvilket trussel- og risikobilde vi står i, og ha dialog om hvordan staten kan bistå kommunene med å forebygge og håndtere digitale angrep. Som en direkte oppfølging av møtet, er det bevilget 50 mill. kroner for å legge til rette for at kommunene kan knytte seg til et sektorvis responsmiljø (CERT eller tilsv.) og for å styrke kommunenes kompetanse og kapasitet til å forebygge og håndtere digitale hendelser. Signalene fra kommunene selv er at dette er de viktigste tiltakene for å øke den digitale sikkerheten i kommunene nå, og jeg er derfor i dialog med kommunal- og distriktsministeren om tiltakene.

Et premiss i KVU-arbeidet som NSM gjennomfører er at det ikke skal foretas valg som utelukker at andre målgrupper enn statsforvaltningen kan ta i bruk en mulig nasjonal skytjeneste. Kommunene kan være en slik målgruppe. Imidlertid vil det være svært krevende å inkludere kommunesektoren i eksisterende KVU-arbeid. Det er behov for å ha god fremdrift i arbeidet med å etablere en nasjonal skytjeneste. En nasjonal skytjeneste som også inkluderer kommunene reiser en rekke juridiske problemstillinger, blant annet knyttet til konkurranse- og anskaffelsesrett. Det vil kreve økt utredning, blant annet til problembeskrivelse og behovsanalyse for kommunene, noe som vil medføre en stor forsinkelse for nåværende KVU-arbeid.

Jeg vil videre nevne at jeg nylig fremmet en stortingsmelding Meld. St. 9 (2022-2023) «nasjonal kontroll og digital motstandskraft – så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig». Denne meldingen belyser regjeringens tiltak for å bedre våre digitale sikkerhet på alle nivåer. Etablering av en nasjonal skytjeneste er ett av disse tiltakene.

Med hilsen

Emilie Mehl

